

Haziran 2023 | Sayı: 161

MAYIS AYINDA PERAKENDE GÜVENİ KARADENİZ BÖLGELERİNDE ARTARKEN İSTANBUL'DA GERİLEDİ

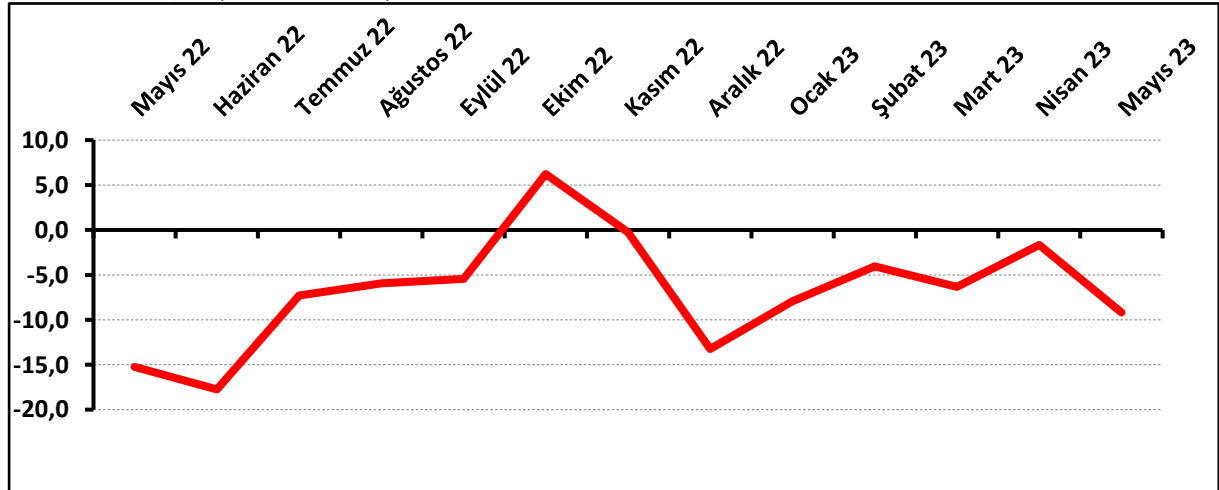
TEPAV Perakende Güven Endeksi, 12-25 Mayıs 2023 tarihleri arasında uygulanan anket sonuçlarına göre, Mayıs ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre 6,1 puanlık artış, bir önceki aya göre ise 7,5 puanlık azalışla -9,2 puan değerini aldı. TEPE anketine katılan perakendecilerden geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumunun kötüleştiğini belirtenlerin oranı Mayıs 2023'te yüzde 34,6'dan yüzde 43,8'e yükselirken, önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı ise yüzde 23'ten yüzde 12,4'e geriledi. Diğer taraftan, önümüzdeki 3 ayda satış fiyatında artış bekleyen perakendecilerin oranı yüzde 94,9'dan yüzde 99,2'ye yükseldi. Bölgeler bazında incelendiğinde ise Mayıs ayı perakende güveninde en fazla artış Doğu ve Batı Karadeniz bölgelerinde gözlenirken, İstanbul'da geriledi, Ege ve Akdeniz bölgelerindeki artışlar da ortalamanın gerisinde kaldı.

Anketin uygulama dönemi de dikkate alındığında, aylık gelişmelerde Mayıs ayında gerçekleşen genel seçim sürecinin de etkili olduğu değerlendirilmektedir. Şöyle ki, gün bazındaki anket uygulamaları incelendiğinde, katılımın yaklaşık yüzde 90'ının birinci tur sonrasında gerçekleştiği, dolayısıyla ankete katkı veren perakende sektörü temsilcilerinin iş durumlarına yönelik değerlendirme ve beklentilerinde seçim sonucuna yönelik büyük ölçüde şekillenen algılarının da belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Perakende güveni geçen yıla kıyasla artarken, geçen aya kıyasla azaldı

TEPE değeri, -9,2 puan değerini alarak geçen yılın aynı dönemine göre 6,1 puan artarken, geçen aya göre 7,5 puan azaldı. TEPE değerinin aylık değişiminde geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu göstergesindeki 16,2 puanlık, önümüzdeki 3 ayda ilişkin satış beklentisi göstergesindeki 6,8 kötüleşme etkili oldu. Diğer taraftan, mevcut stok düzeyinin normalin altında olduğu yönündeki 0,6 puanlık değişim endekse olumlu yansıdı.

Şekil-1. TEPE (Mayıs 2022 – Mayıs 2023)¹

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

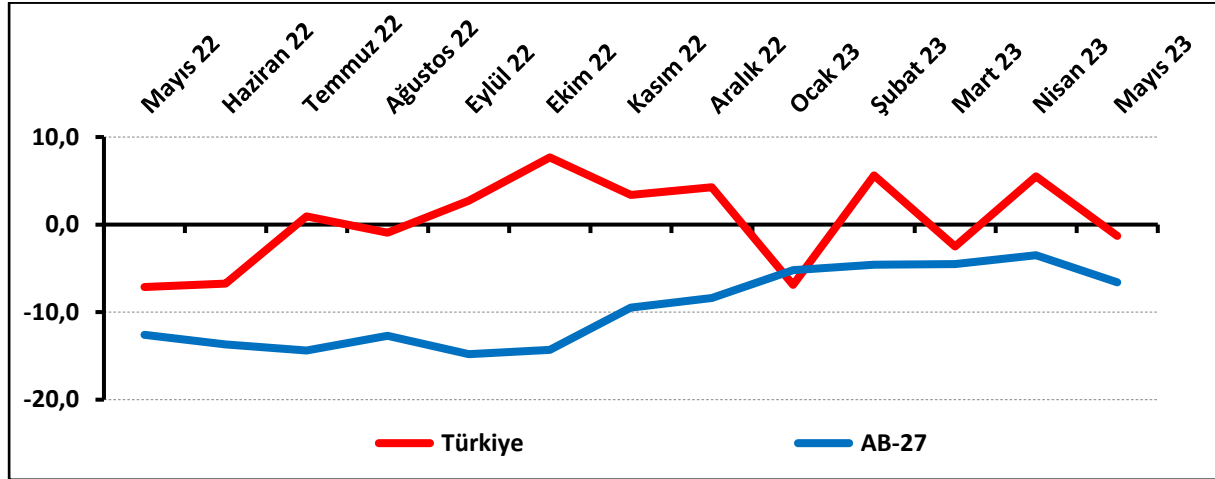
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-14,1	-19,1	-19,3	-16,5	-18,4	-16,8	-17,5	-17,5	-7,1	-9,6	-10,9	-14,5
2022	-11,3	-9,4	-11,1	-21,0	-15,3	-17,7	-7,3	-5,9	-5,4	6,2	-0,3	-13,2
2023	-7,9	-4,1	-6,3	-1,7	-9,2							

Perakendecilerin geleceğe yönelik satış beklentisi geçen aya kıyasla azaldı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Mayıs 2023'te -1,3 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 6,8 azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre 5,8 puan arttı.

Mayıs 2023'te TEPE anketi katılımcılarından önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı yüzde 23'ten yüzde 12,4'e gerilerken, işlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 69,1'den yüzde 81,8'e yükseldi. Katılımcıların yüzde 5,8'i işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İyileşme beklentilerinde düğün sezonunun başlaması ve yabancı müşterilerin artması gibi mevsimsel etkiler ağırlıkta iken, kötüleşme beklentilerinde yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış, alım gücünün düşmesi ve talebin daralması, deprem felaketi gibi temel iktisadi kısıtlar öne çıkmaktadır.

Şekil-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Mayıs 2022 – Mayıs 2023)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-4,0	-10,9	-17,8	-14,0	-10,7	-11,9	-8,6	-10,6	-14,9	-19,5	-23,8	-27,2
2022	-13,3	-10,5	-5,2	-11,2	-7,1	-6,7	1,0	-0,9	2,7	7,7	3,4	4,3
2023	-6,9	5,6	-2,5	5,5	-1,3							

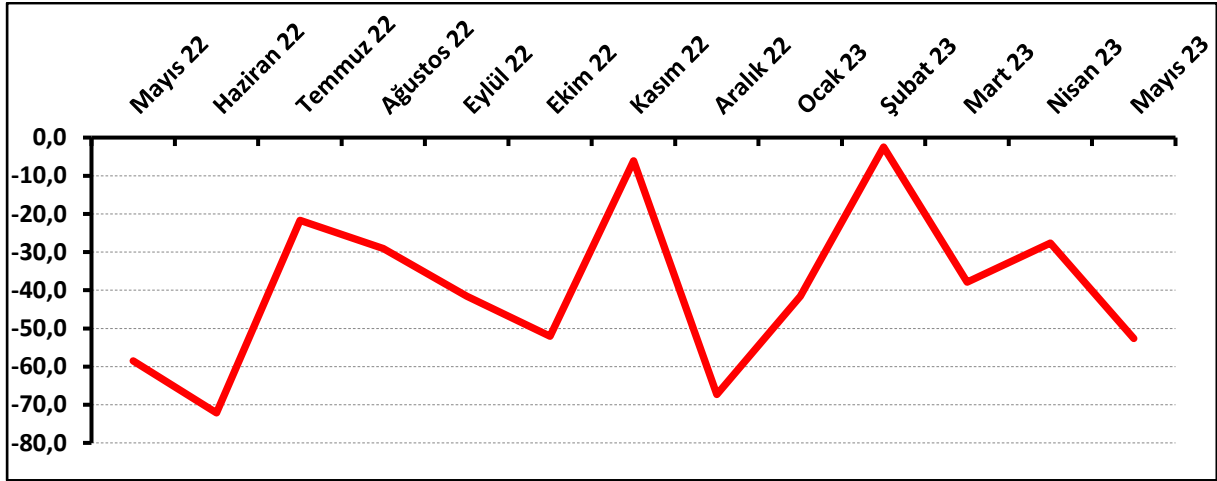
¹ Bültendeki tablo ve grafikler -aksi belirtilmediği sürece- mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

İşlerin durumuna ilişkin değerlendirmeler olumsuz

İşlerin (geçen yılın aynı dönemine göre) durumuna yönelik değerlendirmeler, Mayıs 2023'te -52,7 puan değerini alarak Nisan 2023'e göre 25,0 puan azalırken, Mayıs 2022'ye göre 5,9 puan arttı.

Mayıs 2023'te TEPE anketi katılımcılarının yüzde 5,3'ü geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 58,0 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 36,8 oldu.

Şekil-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Mayıs 2022 – Mayıs 2023)

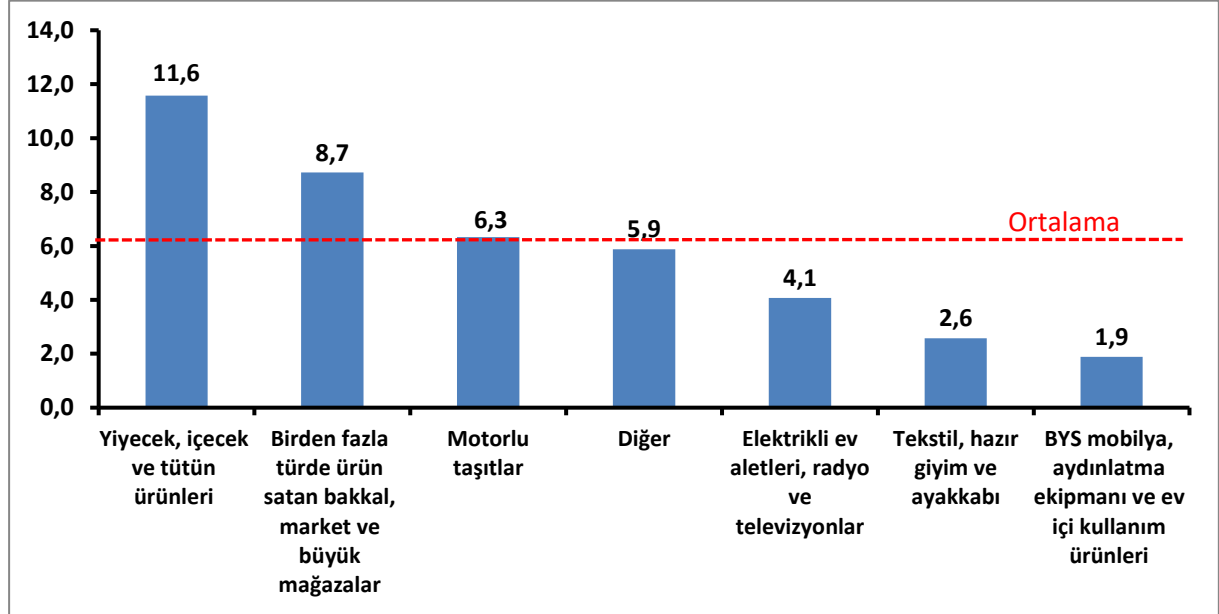
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-44,9	-39,5	-48,0	-41,6	-39,5	-50,1	-42,0	-44,9	-9,4	-13,5	-21,6	-35,9
2022	-53,3	-64,9	-64,0	-64,8	-58,6	-72,1	-21,7	-29,1	-41,5	-52,0	-6,1	-67,4
2023	-41,5	-2,5	-37,8	-27,7	-52,7							

Perakende güveni en fazla “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında, Mayıs 2023'te, geçen yılın aynı dönemine göre “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri”, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” ve “motorlu taşıtlar” sektörlerindeki değişim ortalamasının üzerinde gerçekleşirken, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” ve “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” sektörleri ise ortalamasının altında değer aldı.

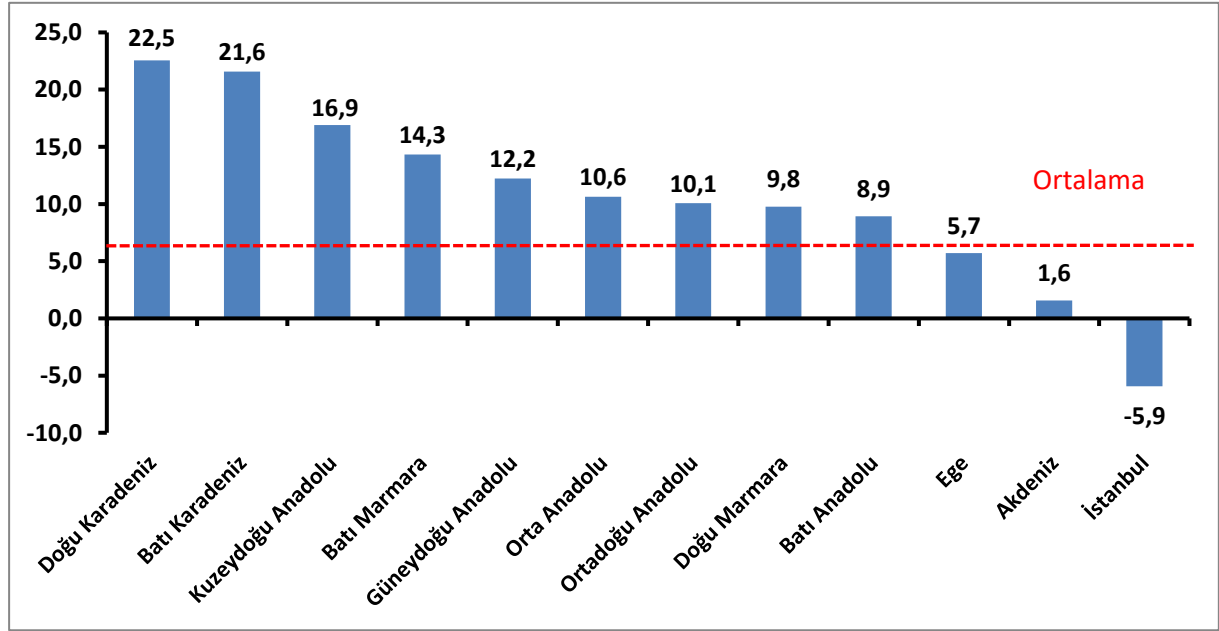
Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE'nin Mayıs 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

Perakende güveni Karadeniz bölgelerinde artarken, İstanbul'da geriledi

Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında, Mayıs 2023'te, Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Batı Marmara, Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Doğu Marmara ve Batı Anadolu bölgelerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, Ege, Akdeniz ve İstanbul bölgelerinde ise ortalamanın altında gerçekleşti.

Şekil-5. Bölgeler bazında TEPE'nin Mayıs 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)*

* Akdeniz, Adana, Antalya, Mersin, Osmaniye; Batı Anadolu, Ankara, Konya; Batı Karadeniz, Kastamonu, Samsun, Tokat, Zonguldak; Batı Marmara, Balıkesir, Tekirdağ; Doğu Karadeniz, Ordu, Trabzon; Doğu Marmara, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Yalova; Ege, Denizli, İzmir, Kütahya, Muğla, Uşak; Güneydoğu Anadolu, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin; Kuzeydoğu Anadolu, Erzurum; Orta Anadolu, Kayseri, Niğde; Ortadoğu Anadolu, Malatya ve Van illerini kapsamaktadır.

Perakendecilerin iş durumlarına yönelik değerlendirmeleri geçen aya kıyasla oldukça kötümser

TEPE anketine soru bazında ve denge değerleri olarak bakıldığında, geçtiğimiz 3 ay ve geçen yılın aynı dönemine göre işlerin durumu karşılaştırmalarında alt endekslerdeki yüksek oranlı düşüşler dikkat çekmektedir. Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi ise en üst değere yakın gerçekleşti. Eğilimler incelendiğinde ise, Mayıs 2023'te, "mevcut stok düzeyi" dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Mayıs 2022'ye kıyasla olumlu yönde değişirken, "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" ise arttı. Bir önceki aya kıyasla bakıldığında ise "mevcut stok düzeyi" dışındaki değerlendirme ve beklentiler Nisan 2023'e kıyasla olumsuz yönde değişirken, "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" ise arttı.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 05/2022	Endeks 04/2023	Endeks 05/2023	Bir önceki aya göre değişim 05/2023	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 05/2023
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-54,8	-22,7	-38,9	-16,2	15,9
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ²	16,2	12,1	12,7	0,6	-3,5
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-31,6	-0,2	-0,3	-0,1	31,3
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-7,1	5,5	-1,3	-6,8	5,8
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-3,5	-0,1	-1,3	-1,2	2,2
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	78,9	94,9	99,2	4,3	20,3
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-58,6	-27,7	-52,7	-25,0	5,9
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	1,5	13,9	7,0	-6,9	5,5

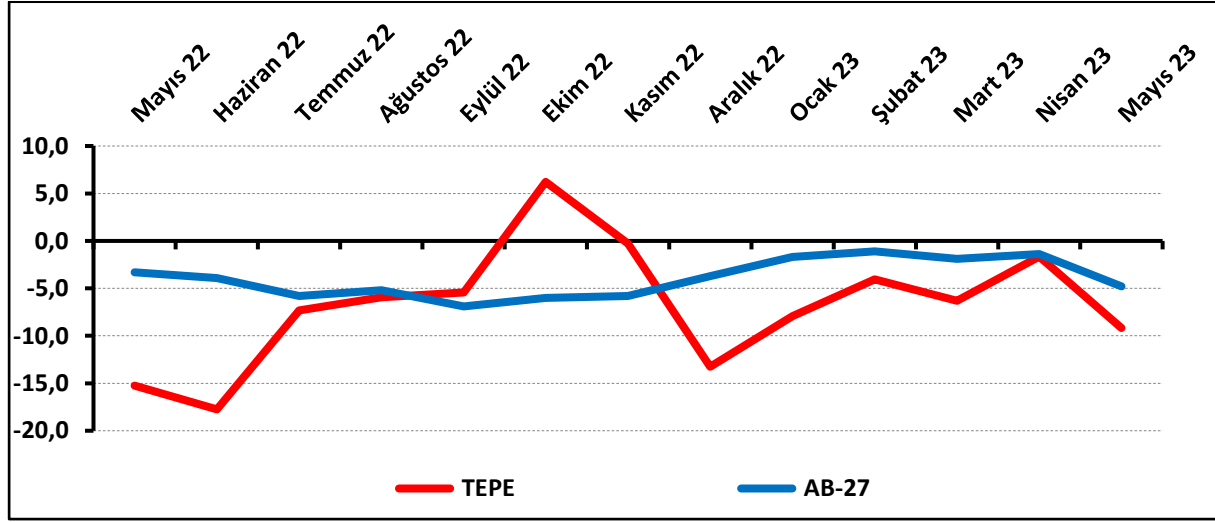
² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB'de perakende güveni geçen aya ve geçen yıla kıyasla azaldı

Mayıs 2022'den bu yana olumsuz görünüm gösteren ve negatif değerler alan AB-27 Perakende Güven Endeksi, Mayıs 2023'te de -4,8 puan değerini aldı. Değişim, bir önceki aya göre 3,4 puan, geçen yılın aynı dönemine göre ise 1,5 puan düşüş yönünde oldu. Öte yandan, Kasım 2022'de tekrar negatif değer alan TEPE, Mayıs ayında negatif alanda kaldı.

Şekil-6. TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Mayıs 2022 – Mayıs 2023)

Tablo-5. AB-27

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-13,8	-14,4	-9,5	-5,8	-2,1	5,5	6,5	6,7	4,8	5,1	5,4	2,9
2022	3,7	5,1	-2,3	-4,1	-3,3	-3,9	-5,8	-5,2	-6,9	-6,0	-5,8	-3,7
2023	-1,7	-1,1	-1,9	-1,4	-4,8							

Mayıs 2023'te perakende güveni yıllık değişiminde Türkiye, AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde değer aldı

Türkiye ve AB-27 ülkelerinin Perakende Güven Endeksleri değerlendirildiğinde, Mayıs ayında geçen yıla göre en fazla artış gösteren ülke Yunanistan oldu. Yunanistan'ı Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Karadağ takip etti. Bölge ortalamalarındaki değişim AB-27'de -1,5 puan, Euro Bölgesi'nde ise -0,8 puan oldu. Bir önceki aya göre gelişmeler değerlendirildiğinde, en yüksek artış İsveç'te yaşandı; bölge ortalamaları ise AB-27'de -3,4 puan, Euro Bölgesi'nde -4,4 puan oldu. Türkiye'nin perakende güvenindeki yıllık değişiminde AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde olduğu, aylık değişiminde ise ortalamanın altında olduğu görüldü.

Tablo-6. AB-27 Ülkeleri** ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Mayıs 2022 ve Nisan 2023'e göre)

Ülkeler	Mayıs 2022'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)*	Nisan 2023'e göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Yunanistan	12,0	-12,4
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	11,2	2,3
Karadağ	11,0	6,0
Letonya	7,8	1,8
Litvanya	6,5	-2,2
Arnavutluk	6,1	2,1
Türkiye	6,1	-7,5
Hırvatistan	5,7	-5,8
İtalya	5,0	-2,4
Hollanda	4,4	0,2
Danimarka	3,7	1,7
Fransa	3,4	-3,2
Finlandiya	3,1	-0,8
İspanya	3,0	-4,4
Bulgaristan	2,6	-0,6
Makedonya Cumhuriyeti	2,0	-4,3
Portekiz	1,4	-0,4
Çek Cumhuriyeti	0,8	-0,2
Romanya	0,8	5,0
Sırbistan	-0,3	-2,3
Euro Bölgesi-19	-0,8	-4,4
Polonya	-1,3	-1,3
AB-27	-1,5	-3,4
Belçika	-1,6	4,2
Almanya	-6,7	-5,2
Macaristan	-7,4	2,7
Slovenya	-12,5	-4,1
Estonya	-19,7	-5,6
Slovakya	-21,9	-2,5
İsveç	-23,1	9,9
Malta	-26,9	-45,2
Avusturya	-30,9	-21,2

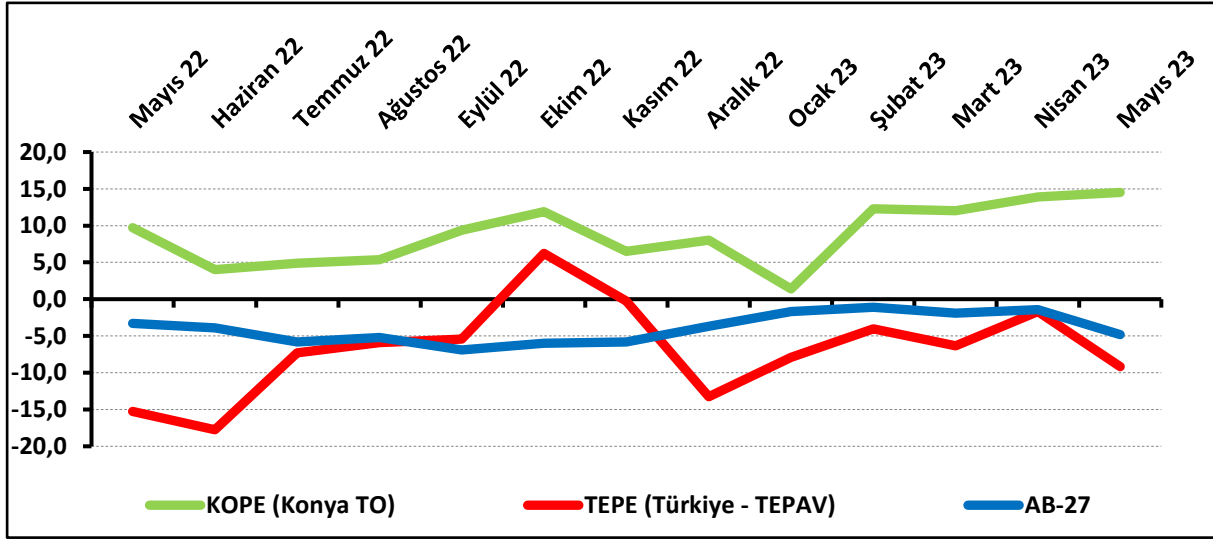
*Sıralama Mayıs 2022 değişimine göre yapılmıştır.

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde hazırlanan Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE), Mayıs 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre 4,8 puan, bir önceki aya göre ise 0,6 puan artışla 14,5 puan değerini aldı. KOPE, Mayıs ayında Türkiye genelinden ve AB-27'den daha olumlu bir perakende güvenine işaret etmektedir.

Şekil-7. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Mayıs 2022 – Mayıs 2023)

Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-10,4	-10,6	-8,5	-5,1	-8,0	0,5	5,0	7,9	18,6	11,0	8,5	8,7
2022	10,9	3,2	3,8	10,0	9,7	4,0	4,9	5,4	9,4	11,9	6,5	8,0
2023	1,4	12,3	12,0	13,9	14,5							